

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УРБОЕКОЛОГІЯ ТА ФІТОМЕЛІОРАЦІЯ»

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)
Спеціальність: НЗ Садово-паркове господарство

Рік навчання: 2-й, семестр 3-й
Кількість кредитів ECTS: 5 кредитів
Назва кафедри: лісового та садово-паркового
господарства

Мова викладання: українська

Лектор курсу	д.с.г.н., доцент Панцирева Ганна Віталіївна
Контактна інформація лектора (e-mail)	apantsyрева@ukr.net о

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Урбоекологія та фітомеліорація» є вибірковою компонентою ОПП.

Загальний обсяг дисципліни 150 годин: лекції – 26 год.; практичні заняття – 24 год., самостійна робота – 100 год.

Формат проведення: лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Основні положення навчальної дисципліни можуть застосовуватися при проходженні практики, подальшому навчанні на бакалаврському рівні вищої освіти та фаховій діяльності.

Призначення навчальної дисципліни

Освітня компонента «Урбоекологія та фітомеліорація» спрямована на отримання здобувачами теоретичних і практичних знань щодо вивчення закономірностей впливу на навколишнє середовище антропогенних і техногенних факторів та динамікою змін основних компонентів урболандшафтів, формування біогеоценотичного покриву урбанізованих територій та теоретичних основ оптимізації урбоекосистем.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Надання майбутнім фахівцям садово-паркового господарства науково-теоретичних знань і практичних навичок зі створення комфортного середовища на урбанізованих територіях з урахуванням природно-кліматичних чинників, закономірностей створення штучного середовища і забезпечення його рівноваги з природним середовищем, засвоєння основних сучасних концепцій та технологічних підходів, спрямованих на зменшення забруднення і збереження природних ресурсів на локальному, регіональному та глобальному рівнях.

Завдання вивчення дисципліни

Вивчення закономірностей взаємодії природної та міської систем; визначення пріоритетних напрямів розвитку урбоекосистеми; вивчення закономірностей розвитку природно-технічних систем; визначення принципів вирішення основних проблем охорони природи в умовах сучасного виробництва, природокористування, збереження ресурсів, обмеження несприятливого екологічного впливу; вивчення принципів забезпечення надійності й екологічної безпеки геотехнічних систем та принципів індустріального метаболізму; ознайомлення із середовищевірними, захисними, естетичними, рекреаційними та іншими корисними функціями зелених насаджень; визначення оптимальних способів управління якістю навколишнього природного середовища на базі сучасних досягнень науки і техніки, зокрема, фітомеліоративних заходів; формування у майбутніх фахівців сучасної екологічної свідомості.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКИХ НАБУВАЄ ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен сформувані такі програмні компетентності:

Інтегральну компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК11. Навички здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).

СК3. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садово-паркового господарства.

СК4. Здатність формувати й підтримувати в належному стані газонний покрив об'єктів садово-паркового господарства.

СК5. Здатність застосовувати інженерно-технічне обладнання на об'єктах садово-паркового господарства.

СК7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.

СК8. Здатність безпечно використовувати агрохімікати й пестициди, беручи до уваги їх хімічні і фізичні властивості та вплив на навколишнє середовище.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

ПРН4. Володіти професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення садово-паркового господарства.

ПРН6. Розуміти та застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення садово-паркового господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

ПРН15. Організувати результативні та безпечні умови праці.

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти соціальні навички (softskills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, метод самопрезентації, робота з інформаційними джерелами), робота в команді (реалізується через: метод роботи в парах та групах), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод самопрезентації).

ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

N	Назви теми	Форми організації навчання та кількість годин		Самостійна робота, кількість годин
		лекційні заняття	практичні заняття	
1.	Вступ до урбоекології та фітомеліорації	2	2	9
2.	Урбанізація міста	2	2	9
3.	Міське господарство та його проблеми	2	2	8
4.	Біоіндикація міського середовища	2	2	9
5.	Характеристика і ступінь змін едафотопів та їх фітомеліорація	2	2	9
6.	Гуманітарна фітомеліорації	2	2	10
7.	Природна та етико-естетична фітомеліорація	2	2	10
8.	Санітарно-гігієнічна фітомеліорація	2	2	9
9.	Лісогосподарська та сільськогосподарська фітомеліорація	2	2	8
10.	Рекреаційна фітомеліорація	2	2	9
11.	Архітектурно-планувальна фітомеліорація	2	2	10
12.	Інженерно-захисна фітомеліорація	2	2	5
13.	Захисні насадження в долинах річок та на берегах ставків	2	-	5
Разом:		26	24	100

Самостійна робота здобувача вищої освіти

Самостійна робота здобувача є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час.

Самостійна робота здобувача є одним із способів активного, цілеспрямованого набуття нових для нього знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність вирішувати наукові та практичні завдання.

Самостійна робота здобувача організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не

вносяться на аудиторне опрацювання та виконання індивідуального творчого завдання (гугл-презентації).

Виконання самостійної роботи здобувачами здійснюється під час виконання окремих завдань на практичних заняттях, вирішенні тестових завдань та виконанні індивідуального завдання.

Індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький, науковий характер. Тип індивідуального завдання – презентація, доповідь, наукове дослідження, ситуаційне завдання, реферат.

Під час роботи над індивідуальними завданнями, розв'язуванням задач не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними.

Види самостійної роботи

№	Вид самостійної роботи	Години	Термін виконання	Форма та метод контролю
1	Опрацювання питань, що виносяться на самостійне вивчення	28	Протягом семестру	Усне та письмове опитування, обговорення проблемних питань
2	Підготовка до лекційних та практичних занять (робота з інформаційними джерелами: опрацювання першоджерел)	20	Протягом семестру	Усне та письмове опитування, тестовий контроль, вирішення ситуаційних задач, обговорення проблемних питань
3	Індивідуальне завдання	28	1 раз на семестр	Захист індивідуального завдання, обговорення, виступ з презентацією
4	Підготовка до контрольних робіт заходів	24	2 рази на семестр	Тестування
Разом		100		

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Клименко М.О., Пилипенко Ю.В., Мороз О.С. Екологія міських систем: підручник. Херсон: Олді-плюс, 2012. 294 с.

2. Нестерова Н.Г., Григорюк І.П., Левон Ф.М., Ільєнко О.О. Біологічні основи формування стійкості деревних видів рослин в урбогенному середовищі : монографія. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2019. 231 с.

3. Чайка В.М., Рубежняк І.Г., Міняйло А.А. Екологія міських систем (Урбоекологія) : підручник. Київ : НУБіП, 2017. 483 с.

4. Філіпова Л.М., Стадник А.П., Мацкевич В.В., Карпук Л.М., Василенко І.Д. Урбоекологія та фітомеліорація: навч. посіб. Біла Церква: БНАУ, 2018. 208 с.

5. Франчук Г.М., Запорожець О.І., Архіпова Г.І. Урбоекологія і техноекоекологія: підручник. Київ: НАУ, 2011. 496 с.

Додаткова література

1. Власенко Н. О. Стратегії адаптації дерев до умов урбанізованого середовища. Науковий вісник НЛТУ. 2025. Вип. 35.1. С. 9-15

2. Зайцева І., Лазарєв О. Фітосанітарний стан горіху волоського (*Juglans regia* L.) у зелених насадженнях м. Дніпро. 2024. *Наукові доповіді НУБіП*. Вип. 20.3. [https://doi.org/10.31548/dopovidi.3\(109\).2024.017](https://doi.org/10.31548/dopovidi.3(109).2024.017)

3. Ковалевський С. Б., Марчук Ю. М., Маєвський К. В., Ковалевський С. С., Чурілов А. М. Комплексний підхід до реабілітації лісових земель Житомирського Полісся, пошкоджених непромисловим видобутком бурштину. *Науковий вісник НЛТУ*. 2021. Вип. 31.4. С. 43-47

4. Коленкіна М. С. Стан липи дрібнолистої (*Tilia cordata* Mill.) у зелених насадженнях міста Харків (за даними весняного обстеження). *Науковий вісник НЛТУ*. 2020. Вип. 30.5. С. 25-30

5. Мельничук Н. Я., Генік Я. В. Ландшафтно-екологічні особливості формування зелених насаджень у Львівській урбоекосистемі. *Науковий вісник НЛТУ*. 2019. Вип. 29.9. С. 9-14

6. Проценко І.А., Лобченко Г.О., Юхновський В.Ю. Особливості росту та фітомеліоративні властивості насаджень дуба червоного на рекультивованих землях Черкащини. *Науковий вісник НЛТУ*. 2019. Вип. 29.5. С. 60-65

7. Рабош І., Кофанова О. Оцінка фітотоксичності міських ґрунтів, забруднених об'єктами автотранспортної інфраструктури. *Наукові доповіді НУБіП*. 2019. Вип.15.1. <https://doi.org/10.31548/dopovidi2019.01.003>

8. Радомська М. М., Гузь В. В., Ярохмедова І. В. Вразливість та адаптація заповідних територій до змін клімату на прикладі Національних природних парків України. *Науковий вісник НЛТУ*. 2022. Вип. 32.6. С. 38-44.

9. Сухович В. М., Копій Л. І., Каганяк Ю. Й., Копій С. Л., Мелешук О. О., Копій М. Л., Новак А. А., Гончар В. М. Варіанти формування соснових деревостанів на порушених видобуванням бурштину землях. *Науковий вісник НЛТУ*. 2022. Вип. 31.5. С. 17-21.

10. Юхновський В.Ю., Проценко І.А., Хрик В.М. Санітарний стан соснових насаджень на рекультивованих землях. *Науковий вісник НЛТУ*. 2018. Вип.

28.11. С. 55-59.

11. Юхновський В.Ю., Проценко І.А., Хрик В.М. Особливості росту соснових насаджень на рекультивованих землях. *Науковий вісник НЛТУ*. 2018. Вип. 28.7. С. 70-73.

Інформаційні ресурси

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У кінці семестру, здобувач вищої освіти може набрати до 60 % підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру, до 10 % за показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності і до 30 % підсумкової оцінки – за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

	Вид навчальної діяльності	Бали
Атестація 1		
1	Участь у дискусії на лекційних та практичних заняттях	10
2	Виконання аудиторних та домашніх завдань	5
3	Написання реферату (есе) за заданою проблематикою	5
4	Виконання контрольних робіт, тестування	5
5	Індивідуальні та групові творчі завдання (з презентацією за заданою проблемною тематикою, дослідницькі проекти)	5
	Всього за атестацію 1	30
Атестація 2		
6	Участь у дискусії на лекційних та практичних заняттях	10
7	Виконання аудиторних та домашніх завдань	5
8	Написання реферату (есе) за заданою проблематикою	5
9	Виконання контрольних робіт, тестування	5
10	Індивідуальні та групові творчі завдання (з презентацією за заданою проблемною тематикою, дослідницькі проекти)	5
	Всього за атестацію 2	30
	Показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності	10
	Підсумкове тестування	30
	Разом	100

Якщо здобувач упродовж семестру за підсумками контрольних заходів отримав менше 35 балів, то він не допускається до заліку. Крім того, обов'язковим при мінімальній кількості балів за підсумками контрольних

заходів є виконання індивідуальної творчої роботи (презентації).

Під час виконання навчальних завдань, завдань контрольних заходів недопустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними, інформація про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності – достовірною; у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей мають бути посилання на джерела інформації з дотриманням норм законодавства про авторське право і суміжні права.

Програма навчальної дисципліни передбачає врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.

Переведення балів внутрішньої 100-бальної шкали в національну здійснюється у відповідності до шкали.

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	зараховано
75-81	C	
66-74	D	зараховано
60-65	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни